

Lothar S' brev til sine drenge

Stockholm den 10. oktober 1943.

Teksten er et uddrag fra et brev, den østrigske jøde, Lothar S sendte til sine drenge. Lothar S er allerede én gang flygtet til Danmark og må nu igen flygte, denne gang til Sverige. I brevet fortæller han om flugten til Sverige.

Kilden er fra kildehæftet "Aktionen mod de danske jøder oktober 1943. Flugten til Sverige" (Systeme 2003).

Mine kære Drenge!

Vores sidste skriftlige nyheder var jeres brev til Malmø fra 20.april, altså for et halvt år siden; desuden fik jeg jeres lange telegram fra 5.okt., altså efter vores ankomst til Sverige.

Jeg skal nu efter bedste evne skildre begivenhederne for jer:

Torsdag den 30.sept. fik vi tidligt om morgenen oppe på landet en meddelelse, som fik os til i største hast at pakke det mest nødvendige og tage til København, fordi måden vi skulle flygte fra Danmark på endnu var os ukendt. I København erfarede vi hos venner, at vi ikke engang kunne tage det lidt, vi havde pakket, med, fordi vi foreløbig måtte forsøge at komme op til kysten med tog og fordi tog, sporvogne, biler osv. allerede blev undersøgt af Gestapo og jøder straks blev hevet ud. Vi skulle altså helst ikke vække opsigt på grund af bagage. Vi rejste altså fra København til Kysten i følgende tilstand:

Jeg selv havde ikke andet end en hat, overfrakke, et sæt tøj (og i farten havde jeg taget det ældste på), et par sko, to uldne sæt undertøj, to hverdagsskjorter og to par strømper, som jeg alt sammen havde på samme tid samt seks lommelørklæder. Else havde taget flere bluser og bukser over hinanden og derover to kjoler. Vi havde ca. 1000 danske kroner og 1000 \$. Torsdag aften ankom vi til en lille dansk havneby, blev i et lille skjul på en 5. etage og skulle samme nat sammen med andre flygtninge transporteres i en fiskerbåd med en lille motor over Sundet til Sverige.

I tyske lænker

Teksten er et uddrag fra bogen ”I tyskernes lænker” fra 1943 af Christian Søndergaard. Christian Søndergaard beretter om et besøg i Gilleleje midt i november 1943, hvor han har en samtale med en kvinde, som havde forsøgt at flygte til Sverige.

Kilden er fra Christian Tortzens ”Gilleleje, oktober 1943”, © 1970 Christian Tortzen.

Jeg traf sammen med en ung Frue, som havde været blandt Flygtningene sammen med sin syge Mor, der var 100 Procents Jøde. Selv var hun gift med en dansk Politibetjent, som var Arier.

Begivenhederne havde straks taget haardt paa hendes Nerver, men efterhaanden, som Ugerne var gaaet, var hun faldet saa meget til Ro, at hun kunde give mig en Fremstilling uden at blive oprevet.

Hun var smuk, men som de fleste Jøder virkede hun med sine eksotiske mørke Øjne og sit knaldsorte Haar som en fremmed Fugl og især paa en mørk, regnfuld Efteraarsdag, som da jeg sad overfor hende. Med sit sydlandske Temperament talte hun hurtigt og næsten uden Pavser. Hendes Fremstilling var levende.

- Mandag den 4. Oktober tog min ugifte Søster til Sverige, fortæller den unge Frue, - og det gik glat. Om Tirsdagen tog jeg op til Gilleleje sammen med min Mor og min Søster og hendes Mand og deres to Børn. Børnene var 5 og 8 Aar.

Da vi kom til Hillerød og skulde skifte, væltede Jøderne ind i Gillelejetoget. Der maatte kobles Ekstravogne til. »Det gaar aldrig godt,« sagde jeg straks.

Vi kom til Gilleleje ved 8-Tiden, og der var bælgmørkt.

Brev fra Anna til sin bror, Kalle

Følgende er et uddrag af et brev, Anna Olsen skrev til sin bror i 1943 efter hun og hendes mand var flygtet til Sverige.

Kilden er gengivet med tilladelse fra Anna Olsens familie.

Kære Kalle!

Du kan vel nok tro, at vi var glade, da vi fik Brev fra dig. Vi havde fået at vide fra Hansens, at du/I og Børnene var kommet over og det ved højlys Dag, så glæden var vel nok stor hos os. Hansens har ordnet jeres Møbler, De har været enestående, tænk dig, de har lånt os 500 Kr., uden at vi har spurgt Dem om det. Du spørger os, hvordan vi kom over. Det er en Historie, der kan skrives Bøger om, men nu skal jeg fatte mig i Korthed. Onsdag aften tog vi med tog til Gilleleje. Da vi kommer til en Station før Gilleleje, kommer der nogle Sixpens Herrer¹⁾ ind og siger, at alle, der skal til Gilleleje, stiger ud her. Da vi kommer ud i mørket, fortæller De os, at de er vores Venner, og at de ikke kan lade os køre til Gilleleje, fordi Gestapo er i byen. Så vandrede vi to og to i Hold $\frac{3}{4}$ i mørke, til vi kom til en Gaard. Der blev vi modtaget meget elskværdigt af De sødeste Mennesker, jeg har mødt, og så blev der sagt, at vi skulle være parat Kl.3, da de havde Bådene parat [...]

- 1) En sixpence er en flad, blød kasket, som oprindeligt blev anvendt af mænd til friluftsliv og arbejdsliv i 1900-tallet. Ordet sixpence kommer af, at hatten blev syet samme af seks stykker stof, hvilket på engelsk hedder "six pieces". Dette blev i Danmark omdøbt til sixpence.